

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, АРХЕОЛОГІЇ ТА
КРАЄЗНАВСТВА

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ДАВНЬОРУСЬКЕ ЛІТОПИСАННЯ

Освітній ступінь	бакалавр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітньо-професійна програма	Історія та археологія
Кількість кредитів	4
Рік підготовки, семестр	2 рік, III семестр
Компонент освітньо-професійної програми	Вибіркова навчальна дисципліна
Дні занять	згідно з розкладом
Мова викладання	українська
Консультації	щопонеділка 13.05–14.20 (201 кабінет, з можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM та Google-class).
Викладач	кандидат історичних наук, доцент Ясновська Людмила Василівна
Контакти	E-mail: Lusiajasnovskaja@ukr.net Facebook Messenger Lyudmila Jasnovska

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Давньоруське літописання» розглядає формування давньоруської літописної традиції, що відбувалось в умовах відсутності місцевих письмових свідчень. Тому для відображення подій літописці широко користувались усіма доступними їм джерелами.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню активної особистості, здатної практично реалізувати набуті знання для специфічних потреб регіону; вдосконалити навички історичного дослідження.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Давньоруське літописання» є історичні особливості написання літописів та їх наративні складові.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

1. Поняття про літопис і літописання. Методика дослідження літописів.
2. Регіональні літописи Давньоруської доби

Метою навчальної дисципліни «Давньоруське літописання» є оволодіння теоретичними навичками, необхідними для роботи з літописним матеріалом та практичне опанування фактажу з історії Київської Русі.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 3	ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 4	ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 6.	ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 8.	ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК 9.	ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.
СК 1..	СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
СК 2.	СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
СК 4.	СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
СК 5.	СК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
СК 8.	СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища
СК 9.	СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
СК 10.	СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
СК 13.	СК 13. Здатність визначати причинно-наслідкові зв'язки розвитку людської цивілізації, основні етапи її становлення.
ПРН 1.	ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПРН 2.	ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПРН 3.	ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
ПРН 4.	ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
ПРН 5.	ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами. □ ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 7.	ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах. □ ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки детальні знання про певний історичний період або проблему.
ПРН 11.	ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ
структура навчальної дисципліни
Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	і н д	с.р.		л	п	л б	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Поняття про літопис і літописання. Методика дослідження літописів.												
Тема 1. Вступ. До курсу	4	1				2	8					8
Тема 2. Літописи, їх типологія, місце у світовій культурі	10	1				8	12					12
Тема 3. «Повість временних літ»	10	2	2			6	8					8
Разом за змістовим модулем 1	24	6	2			16	28					28
Змістовий модуль 2. Регіональні літописи Давньоруської доби.												
Тема 4. Київський літопис, його зміст.	10	2	4			4	8					8
Тема 5. Галицько-Волинський літопис: структура	10	2	2			6	8					8
Тема 6.	8	2	2			4	10	2				8

Реконструкція структурних елементів чернігівського історіописання												
Тема 7. Дидактична проза Київської Русі	8	2				6	12					12
Разом за змістовим модулем 2	36	8	8			20	36	2				34
Усього годин	120	12	18			90	120	6	2			112

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Давньоруські літописи як історичне джерело. Літопис Аскольда	2
2	Повість минулих літ	4
3	Київський літопис	4
4	Галицько-Волинський літопис	2
5	Традиції Чернігово-Сіверського літописання	6
Усього годин практичних занять		18

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

- Арістов В.Ю. Что нового в Киевской Руси? *Ab imperio*. 2015. №1. С. 480-488.
- Арістов В.Ю. Перенесення «святих» до Десятинної церкви в 1007 р. *Труди КДА*. № 22. К., 2015. С. 234-237.
- Арістов В.Ю. Коли і як виник Початковий літописний звід? *Український історичний журнал*. 2015. №2. С. 148-162.
- Арістов В.Ю. Василий-Сильвестр (о личности автора «Повести временных лет») *Ruthenica*. № 12. Київ, 2014. С. 118-121.
- Арістов В.Ю. «Переворот» О.О. Шахматова в історіографії давньоруського літописання // *УВЦСЄ*. - Вип. 14. К., 2014. С. 207-229.
- Арістов В.Ю. Свод, сборник или хроника? (о характере древнерусских летописных памятников XI-XIII вв.) *Studia Slavica et Balkanica Petropolitana*. №1. Январь-Июнь. СПб., 2013. С. 105-129.
- Арістов В.Ю. Літописний звід: історія терміна та еволюція поняття *Український історичний журнал*. 2013. №4. С. 153-169.
- Арістов В.Ю. Коли і як виник Галицько-Волинський літопис? *Ruthenica* № 11. Київ, 2012. С. 172-176.

Арістов В.Ю. До питання про «хронологічну симетрію» Повісті вremenних літ Ruthenica № 11. Київ, 2012. С. 162-166.

Білоус П.В., Білоус О.П. Українська література XI – XVIII ст. К.: Академія, 2010.

Волинський П.К., Пільгук І.І., Поліщук Ф.М. Історія української літератури: Давня література. К.: Вища школа, 2009. С. 33-42.

Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література. К.: Вища школа, 2001.– 414 с.

Грицай М. Давня українська проза. К., 2006.

Крекотень В. Українська ораторська проза II пол. XVII ст. як об'єкт літературознавчого вивчення// Крекотень В. Вибрані праці. К. 2009. С. 141–187.

Полек В.Т. Історія української літератури X-XVIIст. К.: Вища школа, 2004. С. 23-30.

. Поліщук Ф.М. Український фольклор. Давня українська література. Практичні заняття: Навч. посібник. - К.: Вища школа, 2003. - 98 с.

Додаткова література

Арістов В.Ю. . Раннє літописання про уличів, древлян і Свенельда (до дискусії навколо ідей О.О. Шахматова) // УІЖ. - 2011. - №6. – С. 172-182.

Арістов В.Ю. Происхождение сообщений Киевской летописи // Ruthenica № 10. Київ, 2011. С. 117-136.

Арістов В.Ю. Українофіли: між державним і «національним» // Наукові записки. Том 104. Історичні науки. К.: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2010. С. 19-23.

Арістов В.Ю. Основні напрямки в історіографії раннього літописання // Магістеріум. Вип. 41. Історичні студії. Київ, 2010. С. 71-75.

Арістов В.Ю. Из биографии Яня Вышатича // Ruthenica № 9. Київ, 2010. С. 141-144.

Арістов В.Ю. Вадим Хоробрий у Никонівському літописі // Ruthenica № 8. Київ, 2009. С. 184-188.

Арістов В.Ю. «Феодосіїв монастир Печерський» // Ruthenica № 8. Київ, 2009. С. 213-216

Програма практичних занять із курсу „Давня українська література“ / Укладачі: Г.О. Усатенко, О.М. Сліпушко. К., 2005. 48 с.

Соболь В. З глибини віків: Вивчення давньої укр. літ. в школі: Посібник для вчителя. К.: Зодіак-ЕКО, 2000. - 192 с.

Інформаційні ресурси

1. БІБЛІОТЕКА / ЕЛЕКТРОННІ ПІДРУЧНИКИ, НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ, ЛЕКЦІЇ, КОНСПЕКТИ / <http://studentam.net.ua/content/section/36/116/> - [Електронний ресурс]
2. Українські підручники онлайн <http://pidruchniki.ws/literatura/> [Електронний ресурс]
3. УКРАЇНСЬКІ БЕЗКОШТОВНІ ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ (в інтернеті) - <http://kultura.ho.ua/biblioteka.htm> [Електронний ресурс]
4. Гіпермаркет знань. Українська література. Уроки літератури за шкільною програмою. <http://school.xvatit.com/> [Електронний ресурс]
5. Студентська електронна бібліотека "Читалка" <http://chitalka.info/pravoznavstvo.html> [Електронний ресурс]
6. Словари и энциклопедии на Академикe . Большая биографическая энциклопедия. http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_biography/59930/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%8B%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9 [Електронний ресурс]

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад освітнього менеджменту, економіки, права тощо;

- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проектної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	14	1	до 14
Робота на практичному занятті	10	5	до 50
Самостійна робота:			
Підготовка реферату	1	20	до 20
Підготовка презентації	1	16	до 16
Усього:			до 100